

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	— — — — —	66 L.
Fél évre	— — — — —	35 L.
Negyed évre	— — — — —	18 L.
Egy szám ára	— — — — —	1.50 L.

Felelős szerkesztő:

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő:

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

Csiszár Gyula

az önzetlen, odaadó munkaszeretetet halottja.

Az Isten-Ember születését hirdető angyalok egy igazi nemes lelket kísértek az Úr trónusa elé a múlt hó 24-én, Karácsony szombatján: görögényszentimrei és királyfalvi Csiszár Gyula Kolozsmegye nyugalmazott főjegyzője a Magyar Párt kolozsvideki tagozatának elnökhelyettese, a kolozsvári ref. egyházközség presbitere, a kalotaszegi egyházmegye kerületi képviselője, az egyházkerület igazgatótanácsosa, az igazgatótanácsnak ügyvezető elnökhelyettese, életének 65-ik évében Kolozsvárt meghalt. Egy talpig becsületes, igaz magyar emberrel ismét kevesebb a magyarság tábora. Annak a nemzedéknek volt hivatalos képviselője, melynek zászlójára az ernyedetlen munkaszeretet, igazságosság és méltányosság ígéri voltak felírva. Csiszár Gyula a szó legnemesebb értelmében az építő munka embere volt. Az 1883. évben lépett Kolozsvármegye szolgálatába és 40 éven keresztül szolgálta igaz magyar becsületességgel Kolozsvármegye közönségét, amely még életében nem egyszer tanujelét adta iránta való ragaszkodásának és szeretetének úgy, hogy az 1901. évben tartott tisztújító közgyűlésen csak néhány

szóval maradt kisebbségben a megejtett alispáni választáson.

Csendben, feltűnés nélkül dolgozott és eredményes, komoly munkájának úgy a társadalom, mint a vármegye közönsége egyaránt érezte áldásos hatását. Szerénysége nem ismert határt, igazságosság és emberszeretet irányították cselekedeteit, és ezért közbecsülést vívott ki magának. Élénk tevékenységet fejtett ki egyházi és kulturális téren. Mint a közigazgatási tanfolyam igazgatója kiváló szakférfiakat nevelt a közigazgatásnak, egyházi és kulturális téren ugyancsak kiváló szolgálatokat teljesített. Fényes állásaiban a maga nemes egyszerűségében a sikerek nem tették elbizakodottá, viszont a csapások és szenvedések nem törték meg. Pedig, ha igaz az, hogy itt a földön minden nemesnek, jónak és nagynak egy közös útja van és ez a Golgotha, Csiszár Gyula megjárta a szenvedések és keserőségek útját.
— férfiasan, nemes lelkierővel.

Egymásután vesztette el viruló szépségű leányát, aztán egyetlen reménységet: fiát ragadta el tőle a gyilkos ágyugolyó. E mérhetetlen fájdalmak elpalástolásában mester tudott lenni és továbbra

is ugyanaz maradt, aki ezelőtt volt: a munka embere.

A viszonyok változásával ott hagyta diszes méltóságát és a jól megérdemelt nyugdíjba ment, de azután sem pihent. Érezte, tudta, hogy Réá, az Ő nagy tudására és tapasztalataira szüksége van nemzetének. Egészségileg megtörtén, a csapásoktól megtépetten, de ifju akaraterővel oda állott az építő munka szolgálatába és mint a Magyar Párt kolozsvideki tagozatának egyik érdemes vezetője áldásos tevékenységet fejtett ki a Párt érdekében.

Halála széles körben fájdalmat okozott és a végtisztességén megjelent gyászoló közönség részvét könnyei a szeretetnek és megbecsülésnek voltak igaz könnyei. Eltávozásá mindnyájunk közös vesztesége. Aki ismerték és az a nemzedék, amelyet Ő nevelt a társadalomnak, nemes példáján tanulva nyomdokain fog haladni.

Mi pedig áldjuk a Gondviselést, hogy ilyen férfiuval ajándékozott meg, aki életében büszkeségünk volt, haló poraiban kegyeletes emlékünke marad.

Naláczy István.

A magyar egyházak mindent megpróbálnak.

— A református egyházkerületi közgyűlés határozata. —

Január 11-én délelőtt 10 órakor feketeruhás, komor férfiak gyűltek össze a református teológia disztermében. Komor volí a lelkük, mert sulyát, nehezét érezték annak, amiben határozniok kellett. Mert határoznia kellett a református egyházkerületi közgyűlésnek, hogy a kormány iskolarendeleit, amelyek a fennálló törvényekbe és nemzetközi szerződésekbe ütköznek és az egyház autonómiáját gyökereiben kezdik ki, végrehajtsák-e? Az őszi közgyűlés az iskolák ügyében döntést nem hozott. Akkor még az egyházak a királyi kihallgatás előtt állottak, s a kormányhoz benyújtott memorandumaikra nem jött még válasz.

Azóta megtörtént a királyi kihallgatás és Őfelsége kegyesen fogadta a magyar egyházak küldöttségét. Ám azóta újabb követelő rendeletekkel sürgetté meg a kultuszminiszter a nemzeti tárgyak román nyelven való tanítására és az elrendelt új tanterv végrehajtására vonatkozó régibb rendeleteit.

Az egyházak újólag behatóan tárgyalak Anghelescu miniszterrel, de csak lényegtelen eredményeket tudtak elérni és a más vallású tanulóakra vonatkozó feltérjesztéseikre teljes választ még nem is kaptak.

A közgyűlésen Péter Károly egyházi titkár és dr. Illés Gyula tanügyi előadó ismertették a helyzetet és az eddig elkövetett lépéseket. Most az előtt a helyzet

előtt áll az egyház, hogy a lehetetlent is megpróbálja, vagy pedig ellenszegüljön a rendeletek végrehajtásának.

A lehetetlent is meg kell próbálnunk — mondotta beszédében Bernády György. Az államhatalommal szembe nem szállhatunk, meg kell azért próbálnunk a rendeletek végrehajtását. Lehetetlenségnek látszik az, de akkor is meg kell kísérelnünk. Még pedig, mert mást nem tehetünk és hogy az intéző fórumok is lássák, a gyakorlatban lássák, hogy ezek a rendeletek végrehajthatatlanok. Bizzunk ügyünk igazságában és abban, hogy ez a belátás el fog jönni a hivatalos köröknél.

A közgyűlés Bernády beszéde után elfogadta a határozati javaslatot.

Nagy Károly püspök lélekbemarkoló beszéddel mutatta ki, hogy ez a határozat nem jogfeladás, mert évszázadok szenvedésén kiért jogainkat semmi el nem veheti. Ez a határozat csak a kényszer belátása, iskoláink érdekében.

— Tévednek, akik azt hiszik, hogy a haza, a király és Isten szolgálatát egymástól el lehet választani és egymással szembe állítani. Csak együtt lehet minháromnak szolgálni.

— Üzenem erdélyi magyar népemnek, hogy ne csüggedjen az idők sulya alatt, mert a szenvedés krisztusi parancs. A szenvedés méltósággal hordása megméséli a lelkünket, s az a ragaszkodás, amellyel még a lehetetlent is megpróbáljuk iskoláink megmentésére, bebizonyítja az államhatalomnak, hogy magunk nyelvvel, magunk életével akarunk hieek lenni a hazához és királyhoz, amiként azok vagyunk Istenünkhöz. És ez a bizonyítás az idők során bizonyosan elhozza a jobb belátást is.

„Te benned bizunk eleitől fogva”, — zendült meg a kálvinista himnusz mélyből felszakadó, harsogó hulláma a végén és kipirult arccal, meghatott lélekkel fordult a közgyűlés ahhoz, akinek intéző keze útját, célját nem lájuk, de aki a tisztaság feltörekvő hitét bizonyosan megérti.

lit jegyezzük meg, hogy a római katolikus és unitárius egyházak is hasonló értelemben határoztak: a sulyos rendeletek végrehajtását megkísérlik.

Bjelik Imre, a nagyváradi egyházmegye apostoli adminisztrátora.

A gróf Széchenyi Miklós halálával megürült nagyváradi latin szert. püspöki szék nem sokáig maradt árván. Ténylegesen nem töltötte be ugyan még a római Curia, de az egyházmegye vezetésére a székeskáptalan választások alapján apostoli adminisztrátori minőségben máris kinevezte Bjelik Imre nagyváradi

kanonok, felszentelt püspökök. E kinevezésben fontos és megnyugtató, hogy ez a kormánynak is tetszésével találkozott. Bjelik Imre a háború előtti években igen előkelő és fontos szerepet töltött be: ő volt a kettős monarchia tábori püspöke, s e minőségben, mint a király belső titkos tanácsosa, közvetlen ismerője volt mindazoknak a politikai áramlatoknak és helyzeteknek, melyek az azóta szétomlott kettős monarchia életének irányításában többé vagy kevésbé érvényesültek. Az imperiumváltás óta visszavonultan élt Nagyváradon, a politikába nem árlotta magát és ezzel megőrizte magában a mai változó viszonyoknak annyira szükséges belső függetlenséget. Első felépése az új államjogi helyzetben az Erdélyi Kath. Népszövetségben történt, melynek alakításában szívvel-lélekkel részt vett, s melynek ma is egyik vezető egyénisége.

Bjelic Imre ma javakorbeli férfi, alkotó- és munkarejének teljében. Az egyházmegye sokat vár működésétől, s várakozásában már sem csalódott, mert mindjárt apostoli kormányzói kinevezése után közbenjárására a kormány megnyitotta a nagyváradai bezárt zárdaiskolát. Hogy mikor tölti be és kívül a római szentszék a püspöki széket, nem tudni, de Bjelik Imre rokonszenves egyénisége, kormányzóképesége minden esetre komoly reményt nyújtanak arra, hogy püspökké kinevezése esetén méltó lesz azon nagynevű elődjére, kik a nagyváradai püspöki széket a legnevesebb és legelőkelőbb püspöki székek egyikévé sorozzák. Az új apostoli adminisztrátor jól sikerült képmását itt mutatjuk be olvasóinknak.

KÜLFÖLD

Francia-szláv szövetezés.

Ez év legjelentősebb eseménye a külpolitikában a francia-cseh megegyezés. Ennek valódi célja nem csupán a külpolitikában a két állam lehető tökéletes együttműködésének biztosítása, esetleg közös katonai akcióval megerősítve, hanem gazdasági célok elérése is. Külpolitikai fejleményeit illetően Benes cseh külügyminiszter elejéit nyilatkozatából kétségtelen, hogy valójában a szláv és francia erők egységbe foglalása a szövetség végső célja, mert Benes kijelentése szerint a Párisból Prágáig már kiépített út *Moszkvába* vezet. A gazdasági cél: a francia és cseh ipari termékek elhelyezésének biztosítása egész Keleteurópában.

Érthető, hogy a szövetség megkötésének híre nem csupán élénk felűnést, hanem komoly aggodalmat is keltett Európában. A szláv egység gondolatának ez az erős gyakorlati megalapozása közel hozza egész Kelet-, sőt Középeurópának szláv uralom alá helyezését. Ez pedig nem csupán a közbeékelte kis államok önálló létének megsemmisülését jelenti, hanem az európai erőviszonyok olyan aránytalan eltolódását, amely a békének és haladásnak állandó veszedeleme. Gazdasági szempontból pedig a francia és cseh iparnak olyan kedvezményes helyzetbe való juttatását, mely minden más állam versenyét lehetetlenné teszi.

Mindezen felül pedig Németország teljes elszigetelését és a magyarországi gazdasági élet visszaszorítását vonhatja maga után az új szerződés, ami egyébként eléggé nyíltan kifejezett egyik célja is.

Ezek után érthető, hogy a szerződésbe be nem vont államok körében igen élénk érdeklődést, sőt visszahatást idézett elő a francia-cseh szerződés. Különösen Olaszország és Anglia részéről nyilvánult ez meg, még pedig a megegyezést, annak céljait és várható eredményeit igen elítélő formában s e két ország részéről már is megindult az akció a szerződés leszerelésére, esetleg ellensúlyozására. Olaszországot a szláv egység létesülése életérdekeiben közvetlenül érinti mind politikai, mind gazdasági szempontból. Angliának pedig hagyományos politikája az, hogy az európai szárazföld területén megakadályozza tulnyomó erejű hatalom, vagy hatalmi csoportosulás keletkezését, ezenfelül Európa keletén nagy gazdasági érdekei is vannak és ezek megvédésére teljes erejével fog dolgozni. E tekintetben az angol pártok között nincs véleménykülömbiség, sőt a munkáspárt valószínű kormányrajutása esetén még erőteljesebben fog érvényesülni ez a fel fogás, mert ez a párt állandó békét kíván s ezért határozottan ellene van a legyőzött államok, különösen

Németország és Magyarország elszigetelésének és leszorításának.

Mivel a két hatalmi csoport között, mint látható, mélyreható ellentétek vannak, azt kell valószínűnek tartanunk, hogy a francia-cseh megegyezés a nagyantánt már régóta készülő kettészakadását fogja maga után vonni. A kérdés itt az, hogy Románia melyik csoporthoz fog csatlakozni. Kétségtelen, hogy a faji és érzelmi közösség Franciaország felé hajja, viszont kétségtelen az is, hogy a szláv egység megvalósulása súlyosan fenyegető veszedelem az ő számára. Első sorban: Oroszország Beszarábiához való igényéről nem hajlandó lemondani, ennek az értékes tartománynak elvesztése pedig oly súlyos vesztesége volna Romániának, melybe beie nem nyugodhat. Továbbá teljesen beékelve szláv államok közé, kérdéses, hogy teljes függetlenségét meddig tudná megőrizni.

Gazdasági érdekeink szempontjából sem járna komoly haszonnal a francia-szláv csoporthoz való csatlakozás, mert a kereskedelmi forgalom Magyarország kikapcsolásával történnék, ami szükségképpen maga után vonná Románia elkerülését is. Viszont az angol-olasz csoportnak az a terve, hogy a keleti kereskedelmet Németországon, Magyarországon és Románián át bonyolítsa le, ami nyilván nagy előnyt jelentene reánk nézve.

Most gyűlt össze Belgrádban a kisantant konferenciája, mely esetleg abban a kérdésben is fog határozni, hogy a kisantant a maga egészében csatlakozzék-e a francia-cseh hatalmi csoporthoz. Románia részéről Duca külügyminiszter vesz részt a konferencián. Reméljük, hogy a megoldás az ország minden érdekét figyelembevevő és kielégítő lesz.

Németországi hírek. Annak idején nagy izgalmat keltett Franciaországban, hogy a német trónörökös hazatért hollandiai száműzetéséből. Egyideig arról volt szó, hogy a franciák követelni fogják a németektől, hogy a trónörököst újra száműzzék. Ugy látszik ez a kívánság az angolok ellenzésén hajótörést szenvedett. Most arról érkeznek hírek, hogy a trónörököst egy nagy párt Poroszország királyává akarja koronázni. Állítólag az angolok támogatják ezt a tervet, csupán az ellen tiltakoznak, hogy a porosz király egyuttal újra német császár is lehessen. A trónörökösről szóló hír valódisága azt jelentené, hogy az angolok ellenséges érzése sokat enyhült a németek iránt. Németországot persze nagyon fájdalmasan érintik a francia-orosz tárgyalásokról szóló hírek. Német politikusok most azon fáradoznak, hogy egy német-török szövetséget hozzanak létre.

Az ellenfél dicsérete. Horvátország legnagyobb újságja, a Zágrábban megjelenő „Obzor” nagy cikket közöl gróf Bethlen István miniszterelnökről. A cikk a

féltékenység hangján mutat rá azokra a sikerekre, amiket Bethlen a nyugati hatalmak s különösen Franciaország vezető politikusa körében elért. Az „Obzor” megállapítja, hogy Bethlen István gróf politikája a Franciaországgal való barátságra van beállítva, Bethlen Párisban sietett tiltakozni azon felfogás ellen, hogy Magyarország a németek befolyása alatt áll. Ezt bizonyítandó felhozta azt, hogy a monarchista érzelmi kiszolgáltatottság túlnyomó többsége a Habsburg dinasztia ellen van. Tény az — hangzik továbbá a jugoszláv okoskodás, — hogy a magyar kormány buzgón dolgozik azon, hogy megnyerje Európa rokonszenvét. Olaszországban ez a jugoszláviával szemben fennálló közös gyűlölet folytán könnyen sikerül, azonban Franciaországban is már bizonyos eredményeket ért el. A francia kormány ugyanis a kisantra való minden tekintet ellenére sem akarja magától elutasítani a magyarokat, mivel ezáltal a németek szövetségesévé válnának. Franciaország ezen álláspontját megerősítette Beranger szenátor is, amikor jugoszláviai és romániai útja után Budapestre is ellátogatott és Bethlen gróffal folytatott tanácskozása után kijelentette, hogy Franciaország a békét kívánja és mindent megtesz a közép-európai államok ujjaépítése érdekében.

A csehek otthon. Benes a világ sorsának intézésébe szól bele minduntalan. Otthon pedig azalatt egyre súlyosabbá lesz a helyzet az új ország sokféle népe közt. Amint egyik nagy cseh újság: a *Tribuna* írja: Értelmes ember nem várhatja a németektől és magyaroktól, hogy Csehszlovákia mai összetételébe belemagyarázzák. A nagyobb veszély abban van, hogy a tótok is el akarnak szakadni. Ezt a mozgalmat nem lehet kicsinyléssel elintézni, hanem a *cseh-szlovák* egyiséget minden áron meg kell teremteni! A lap kívánságának a kormány szívesen eleget tenné, de a tótokat nem lehet olcsó engedményekkel kibékíteni. *Hlinka*, a tótok híres pap-képviselője nemrégiben a következőket jelentette ki: Addig fogok küzdeni és dolgozni, amíg Pozsonyban összeül a tót országgyűlés és megalakul a tót kormány! Ezek után könnyebben megértjük, hogy a csehek miért keresnek a maguk számára hatalmas szövetséges társakat.

Olvasóinkhoz!

Most, hogy a „Magyar Nép” negyedik évfolyamát engedjük útnak, lehetetlen hálásan meg nem emlékeznünk arról a támogatásról, melyben a magyar közönség lapunkat részesítette az eddig eltelt idő folyamán. Erős, hűséges olvasótábor gyülekezett a lap körül, komoly bizonyítékaul annak, hogy igyekezetünk nem volt hiábavaló s hogy mi is hűségesen, de eredmé-

nyesen is szolgáltuk azt a célt, melyet annak idején magunk elé kitűztünk a romániai magyar nép gazdasági és művelődési igényeinek lehető teljes kielégítését. — Ez a nagy cél áll ma is szemünk előtt, mikor közönségünk további pártfogását és támogatását kérjük. Szándékunk az ujság további fejlesztése, minél tökéletesebbé tétele. Erre azonban csupán a kiadó cégtől további áldozatot nem várhatunk. A lap kiadása ezideig is nagy áldozatokkal járt s jár ma is, az előfizetési díj felemelése ellenére. Mindazonáltal első sorban nem anyagi áldozatot kívánunk közönségunktől, hanem hogy *terjesszék lapunkat. Szerezzenek részére új hiveket, új előfizetőket.* Minél nagyobb lesz ugyanis előfizelőink száma, annál kevesebb áldozattal fog járni a lap kiadása, annál inkább lehetővé fog válni annak fejlesztése. Mi pedig mint eddig, ezután is arra fogunk törekedni minden erőnkkel, hogy olvasóink bizalmára méltók maradjunk s minden lelki szükségletüket kielégítsük.

Kérnünk kell hátralékos előfizetőinket, hogy tartozásukat lehető legsürgősebben küldjék be kiadóhivatalunkhoz, mert különben *kénytelenek leszünk beszüntetni a lap küldését mindazok részére, akik két hónapi, vagy ennél több előfizetési díjjal tartoznak.* A szerkesztőség.

HÍREK

Utravaló.

A Magyar Nép könyvtárának 2-ik könyvét dr. György Lajos a következő bevezető ajánlással bocsátja utra.

Vállalatunknak első kötetét szeretettel fogadta magyar népünk. Igéretünket ime teljesítjük; kezébe adjuk e második kötetet, hadd forgassa léleknyiható és szívmegítő gyönyörűséggel.

Tizenkét nagyon szép históriát kap e könyvecskeben. Óriási területet jártunk be értük, a magyar irodalom nagy mezejét: leszedtük róla a legszínesebb és a legillatosabb virágokat. Csokorba kötöttük s átnyújtjuk annak, kit legjobban megillet: magyar népünknek. Az ő lelkéből sarjadt ki a színük, az illatuk, a szépségük. Azért oly üdék, azért oly hervadhatatlanok.

Tizenkét magyar nevet ismer meg itt az olvasó. Büszkén valljuk a magunkénak a világszerte ismert Jókai Mór, a joizüen adomázó Vas Gerebent, a szép magyar beszédű és beszéletes lelkű Mikszáth Kálmánt, Gárdonyi Gé-

zát, Herczeg Ferencet; a magyar néppel együtt érző Baksay Sándort, Tömörkény Istvánt és Móricz Zsigmondot. Igen közel érezzük lelkünkhöz a sorban négy utolsót: a mi kedves mesemondó Benedek Elekünket, a friss erdélyi levegőt árasztó Petelei Istvánunkat és székely népünk lelkének kincseit feltáró Nyirő Józsefünket és Gyallay Domokosunkat. Ők erdélyiek, egészen a mieink, a mi szívünk dobogását hallgatják.

Bizunk abban, hogy magyar népünk szeretettel viszonzozza azt a szeretetet, amely az ők meleg írásából feléje sugárzik.

Cluj—Kolozsvár, 1923. év. Karácsony hava.

Dr. György Lajos.

A **Históriás könyvecske** tartalom jegyzéke a következő: *Jókai Mór: A fejedelem buzogánya. 2. Vas Gereben: Pátriárkális élet. 3. Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása. 4. Gárdonyi Géza: A kék pille. 5. Herczeg Ferenc: Arany trombita. 6. Baksay Sándor: Örök szarvánál, embert szarvánál. 7. Tömörkény István: A csempész. 8. Móricz Zsigmond: A debreceni csordás. 9. Benedek Elek: A kolozsvári bíró. 10. Petelei István: A játék. 11. Nyirő József: Haldoklik a székely. 12. Gyallay Domokos: Jézus Maroskenden. — A 104 oldalra terjedő könyv ára 10 leu (Megrendelhető lapunk kiadóhivatala útján.)*

Drága-e az ujságpapír? Bukaresti jelentés szerint az ujságpapír behozatali vámjai közelebbről jelentékenyen főttemelők. Ez a lépés a beföldi papír árát is megdrágítaná. Az ujságok megütközéssel fogadták a hírt, maga a kormány is cáfolja a drágítási szándék valóságát. Mindenesetre nagy csapás volna az ujságokra, ha költségvetésüket új kiadásokkal kellene megterhelniük.

Nincsen elég orvos. Az egészségügyi miniszter látogatást tett Kolozsváron. Egyik egyetemi tanár ez alkalommal részletes adatokat közölt arról, hogy Romániában milyen az egészségügyi szolgálat. Eszerint jelenleg 240 körorvosi állás nincs betöltve, ami azt jelenti, hogy 5 millió ember nélkülözi az orvost, 200 ezer ember hal meg évenként anélkül, hogy orvosi kezelésben részesülne. Szomorú adatok akkor, amikor az egyetem orvosi karán tünetetések zavarják az ifjúság tanulását.

A szászok áldozatkészsége. A szászok körülbelül 250 ezeren élnek Erdélyben. Nagy szerencsájuk, hogy majd mindnyájan egy felekezethez tartoznak t. i. lutheránusok. Alkalmunk volt belepillantani az 1924-re összeállított egyházi költségvetésükbe. Eszerint a szász lutheránus egyház jövőévi kiadása 32 1/2 millió leura rug. Hatalmas összeg, de a szász áldozatkészség elő fogja teremteni a nemzeti és egyházi intézmények finanszírozását. Tanuljunk tőlük!

Légihajó és tengeri hajó pusztulása. A franciák a békekötés alkalmával a németektől sok légihajót és repülőgépet vettek el. Birtokukba került a világ legnagyobb légihajója is, amelyet a németek 1918-ban építettek. A hatalmas légihajóval december 18-án 50 ember

töltszánt és a Földközi-tengeren át Afrika fölé került. Itten erős vihar útjába sodródhatott, mert 5 napig tartó légi hanyódás után sem tudott leszállani. A léghajó 50 főnyi legénységével együtt végül a tengerbe zuhant és elpusztult. A francia kormány nemzeti gyászt rendelt el a nagy szerencsétlenség alkalmából. — Egy nagy román hajó: a Dacia tűz martaléka lett a konstanzi kikötőben. A tűz a hajó parancsnokának a kabinjában keletkezett. A részeg parancsnok egy matrózai együtt elégett. A kár megközelíti az 50 millió leut.

Fejlődik az orvosi tudomány. Az óesztendői beszámolók során a tudósok is elmondották, hogy tudományuk mennyit haladt előre az elmúlt esztendőben. Egy bécsi orvostanár ez alkalommal feltűnést keltő cikket írt az orvosi tudomány hatalmas fejlődéséről. Azt írja, hogy egy-két nemzedék ideje alatt a legveszedelmesebb betegségeket ártalmatlanokká fogják tenni. A fertőző betegségek teljesen elvesztik jelentőségüket, mert oltóanyagot fognak kitalálni, amellyel a csecsemőt mindjárt születése után beoltják és így megvédik a fertőzésektől. Amerika a sebészet terén máris csodákat művel, egyes szerveket átültetnek, kicserélnek, megjavítanak. Boldog idő következne tehát az emberiségre, ha t. i. nemcsak a testet, hanem a lelket is meg tudnák javítani.

Művelődési mozgalmak. A gyergyószentmiklósi *Dalegylet* egyike a dal művelését kedvelő szorgalmas dalárdáknak. Tagjai átérzik a magyar dal és összetartás kultur értékét, melyet a pontos összejeveletek, próbák látogatása által juttattak megvalósulásra. Karnagyuk Bálint Ákos ig. tanító — nagytudású, többoldalú ember — vezetése alatt a közelmúltban is többször jelét adták igyekezetüknek és tudásuknak. A hatóság betiltó rendelete ugyan sokáig hallgatásra kényszerítette az 1923. év folyamán, de az ezt feloldó rendelet után szép dolgokat produkált. Junius 12-én részt vett a csikszeredai disz-hangversenyen, melyen hangulatos darabjaival aratott sikert az akkor még 24 tagból álló dalárda. Később a tagok száma 36-ra növekedett. Az ősz folyamán jól sikerült szüreti mulatságot rendezett, mely után a dírtói ifjúság felkérésére műsoros estélyt tette változatossá. Nemsokára a gyergyóalfalvi műkedvelők kérték fel s itt is nagy tetszést arattak. Nem rég Benedek Lenke szavaló művésznő estélyén szerepeltek nívós műdalaikkal általános meglepetésre. A temetéseknel felkérésekre pedig szép és tartalmas darabokkal emelik a szertartás fényét. Sikereik a tagoknak önbizalmat, kitartást és elismerést szereznek. Vidéki dalárdáink példát vehetnének tőlük. — A vizaknai református iskola növendékei Takács István polgár adományából karácsony estén értékes ajándékokban részesültek. Az iskola javára műsoros estélyt rendeztek, amelyen a többnyire iparosokból, vas- és sóbányászokból álló lakosság szép áldozatkészségről tett tanúságot, két darabot adtak elé az estén: Levél a menyországba és a Tündérvilág címűeket. Az első Koncz Zsuzsanna és Thamó Annuska tanítónők vezetése mellett az iskola gyermekei, a másodikat Hinter Auer bányatiszt rendezése és Margit leányának művészi zongora kísérete mellett a város felnőtt ifjai adták elé. Thamó Annuska humoros szavalata után a 25 tagból álló dalárda, majd lelkes magyar szolótánc fejezte be a műsort. — *Bencéd* község ifjúsága lelkes tanítójának, B. rabás

Vilmosnak vezetésével dec. 29-én este nagyszámu közönség jelenlétében előadta Benedek Elek Falun című vig jelenetét és Géczy Istvánnak: Régi szeretők című hatásos darabját. A műsoros estély szép összeget eredményezett a jótékony célra.

ÚJ KÖNYVEK.

Finta Gerő versei.

Ezzel az egyszerű címmel: *A fák*, de egyébként igen izléeses, szép kiállításban adta ki Finta Gerő a verseit. (Székelyudvarhely, 1923.) Egészséges magyar férfiaság árad felénk e versekből: a magyar faj kemény, határozott, szembe néző férfias ereje az egyéni meg-látások művészi kifejezésében. E férfiaság nem érzé-keken a szenvedésekkel szemben. Finta Gerő mélyen érző lelkében fel-feltör a zokogás:

Jaj! Valahol, valamikor
Valamivel nagyot véthettünk,
Hogy ébrenörkődő szemét
Lehuntya az Isten felettünk (Hadur nehezlet).

Megüli az ő lelkét is a reménytelenség, — szí-vünkbe markolóan fejezi ezt a „*Lemarasztalt vándor-madár panasza*” c. versében, — és szinte kétségbe-esve kiált föl:

Oh, boldogok,
A kik hittél szólnak, ha szólnak,
S kiknek rongyolt ruhára
Friss folt a holnap!

De vigasztalást talál az örök küzdelemben (*Harc*), főlemelkedik Istenhez (*Sátor alatt*) és erős hite ki-teljesül *A fák* című ciklus jelképeiben. E sorozat min-den verse egy-egy drágaköve az erdélyi magyar lírának, talán csak a *A fák hite* című költeményben érzik föl egy bántó mellékszöng, midőn a szájalmat emlegeti.

Könyve első sorozat verseinek *A reménytelenség hulláma* címet adta, Reményik egyik cikkének szavait, de hogy ez a hullám csak egy időre öntötte el lelkét, maga tesz róla tanúságot hasonló című versében:

Reményt sejt a reménytelenség,
S csiriztat boldogabb jövődöt
A lerakott lszap!...

A harmadik vers-sorozat címe: *Színes kendő*, — e versekben a költő férfias szerelme szólal meg válto-zatos hangon.

Finta Gerő ez első kötetével beváltotta mindazt az ígéretet, melyet lantjának ismerői hozzáfűztek. Te-hetsége színes pompában áll előtünk; művészi kés-zsége, a tárgyakkal és a lelkiálapotoknak érzéki meg-éreztetésére hajló stílusa, versformáinak tisztasága és változatossága, minden ízében magyar lelke igaz gyö-nyörűség minden olvasójának. — A szerző kiadásában megjelent verskötet ára 35 leu.

Dr. Kiss Ernő,

Egy hasznos kis könyv. Az Erdélyi Tudósító könyvtárának első száma gyanánt *Levelek hugomhoz*

cimen Timár Sándortól egy hasznos kis könyv jelent meg (Brasov, 1923.), mely a házassággal foglalkozik. Kellemes, könnyed formában elmondja a könyv mindazt, amit a házasságról következetes keresztény felfogás szerint tudni kell, hogy az ne legyen pusztá érdek-közösség, se az érzékek kielégítése, se az egyik fél lealacsonyító szövetkezése a másik féllel szemben, hanem egy egész életre kiterjedő boldogító, jóban rosszban kitartó kapcsolat, mely teljesíti legfőbb feladatát: segítője lenni Istennek világfenntartó céljaiban. A mai hozományvadászó, gyermekáldástól irtózó világban nagyon okos szavakat olvasunk e kis könyvben, mely célja szerint első sorban az eladó sorba jutó leányoknak szól, de mindenki haszonnal olvashatja, aki egy jobb világ álmát hordozza lelkében. — Timár Sándor okosan írta meg könyvét és érdeme, hogy egy fiatal leányhoz írott leveleiben mindenütt eltalálta azt a hangot, mely a levelek közvetlenségét és így az egész mű egységes szellemét megőrizte. A csinosan kiállított könyvet ajánljuk népünk vezetőinek figyelmébe. (dr. k. e.)

Kereskedők, szövetkezetek, és gazdák figyelmébe!

Nincs többé

Sertésvész járványbetegség és vérhas. Szarvasmarhánál lépfene, szájfájás, glümör, juhoknál, kecskéknek májmétey és másnemű vészes járványbetegség. Ha minden gazda nem varja meg míg állata meg betegednek, hanem a DAVID ELEMÉR főállatorvos törvényesen védett „Desinfektor” fertőtlenítő és desinticiáló védőápoló és védszerrel rendszeresen gondozza állatait, akkor ott már a vészes járványbetegség fel sem léphet és ezzel minden gazda erős fejlődésű, jó étkül és gyorsan hizó állatnevelést biztosíthat.

E védőápoló és védszer kapható minden községben, kereskedésben és szövetkezetnél 1/4 kilós dobozban 20 leuért utasítással. Kereskedőknek postacsomag 20 1/4 kilós dobozzal 300 leu előre beküldéssel, vagy 310 leu után vétel küld. bérmentesen. Románia fő bizományos szétküldése: SOÓS és TARSA Marosvásárhely. Kis Ernő-u. 2. Pontos cím megye és u. p. jelölését kérjük.

Terjessze a
„Magyar Nép“-et.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETT

Hogy szervezzük meg a mezőgazdasági szakoktatást?

A magyar kisebbség minduntalanul fel-felujuló sebe: iskoláink kérdése. Elemi és középiskoláink — úgy ahogy — még állnak, de felső iskoláink kérdése — eltekintve a theológiáktól — egyelőre megoldhatatlan kérdésként áll előttünk.

Van azonban még egy igen fontos ága a szakoktatásnak, amelynek kellőképpen megoldása tovább már el nem odázható. Ez pedig az alsó és mondhatnám középfokú *mezőgazdasági szakoktatás*.

Ne feledjük el egy pillanatra sem, hogy az Erdélyben élő magyar kisebbség túlnyomó számban gazdálkodókból áll. Régebb számos földműves iskola, gazdasági vándor szaktanárok, gazdasági ismélő-iskolák és egyesületek gondoskodtak arról, hogy az életbe kerülő serdülő gazdák az alapismereteket elsajátítsák; a gazdálkodás újabb mesterfogásaival pedig az öregek is megismerkedtek előadások, gazdakörök keretében.

Ma ez mind semmivé vált! Pedig hogy máma különösen szüksége van a magyar földművesnek arra, hogy kellően értsen mesterségét — ezt igazán könnyű belátni!

Ma mikor mindenkinek a megélhetési viszonyai ezerszeresen nehezebbé váltak, ma mikor adókkal és közterhekkel agyonsujtják a falusi és városi népet egyaránt, ma mikor minden magyarnak kötelessége, hogy egyházát, iskoláit anyagilag támogassa, bizony igen fontos kérdés volna az, hogy a gazda minden erejét, esztét, tudását munkájába fektesse.

De tudást iskola és tanulás nélkül senki sem szerezhet!

Hol van tehát a megoldás, hol van az a pontja mai társadalmi berendezkedésünknek, amely alkalmas volna a kérdéses feladat betöltésére?

Ősi jogainkat, régi gazdasági iskoláinkra nézve fel nem adjuk és az azok visszaszerzése kötelességeként szálljon utódról-utódra... de ez csak délibáb egyelőre!

Most a jelenben azonnal kell valami intézkedést tenni, hogy a falvak életerébe friss vér, új tudás áramoljék hasznára az egyéneknek és a köznek.

Ha mai társadalmi szervezetek bonyolult szövetségébe kutatunk, minden szervnél azt látjuk, hogy anyagi gondokkal küzd; mégis azonban valamit tenni kell, ha áldozatok árán is!

Egy utunk van, amelyik legpraktikusabban és aránylag csekély anyagi eszközökkel a cél felé képes vezetni. Ez pedig az, hogy más tanintézetekhez kapcsoljuk a mezőgazdasági szakoktatást. Gimnáziumainkra most nem gondolok, hiszen azok túl vannak terhelve tananyaggal, bár ott is a természetrajzi tárgyak keretében minden megterhelés nélkül bele lehetne kapcsolni, sőt voltak és vannak tanárok, akik ma is megteszik. Csupán egy kis elmélyítésről volna szó!

Feltétlenül alkalmasak azonban a theológiák és tanítóképezdek erre a célra!

Nem szabad elfelednünk egy pillanatra sem, hogy a tanító és a lelkész az, akiknek a vezetésétől magyarságunk további sorsa függ. Azt se feledjük el, hogy úgy a lelkész, mint a tanító szívesen tanulna meg a mezőgazdálkodás magasabb elveit is, hiszen saját magának is lévén földje egyházközségében (valamit csak hagyott meg az agrárreform!) ugyancsak saját zsebére menő dolog volna, ha észszerűen volna képes gazdálkodni felfegyverezve a tudomány magasabb értékű fegyvereivel is. Először is példája által, másodsor pedig az iskolában, esti beszélgetések, — előadás felék — keretében a nép megtelne lelkében sok-sok okos és szép eszmével. Hiszen történtek erre nézve eddig is lépések, de azok kicsik voltak. Most egy nagyot kell lépünk! Félre kell tenni sok elavult, régebbi helyesnek látszó elvet és theológiákat, tanítóképzőkben rendszeresíteni kell a mezőgazdasági szakoktatást.

Mindenki meghökken — tudom első pillanatra, ilyen gyökeres változtatás tervétől, de ha kelet-hármat alszik rá, hát majd csak megbékül a gondolattal.

Az előadó tanár feltétlenül legyen szakképzett ember és ha a kérdés anyagi oldalát is nézzük, kínálkozik megoldás. Tekinve azt, hogy minden theológiánál tanítóképzőnél kell gondnok, pénztáros, convicius vezető, erre az alkamzandó tanár kiválóan alkalmas volna és ugyan kevés pótlás kellene a fennléti tisztviselők fizetéséhez, hogy egyúttal az intézetnek egy gazdasági tanára is legyen.

Ennek a tanárnak aztán kötelessége lehetne magasabb egyházi hatóságok birtokainak, bérházainak stb. kezelése, a hatóságokat szaktanáccsal ellátni, lelkészek és tanítók továbbképző tanfolyamain közreműködni, sőt falusi előadások megtartását is elláthatná elfoglaltságához mérten.

De már hallom a jelszót, a hallgatók túlterhelése... az egyház és vallás összeférhetetlensége a gazdasági tudományokkal.

Hiszen megoldást lehet találni; a hallgatóknak jövőendő létüket érdeklő kérdésekért, az egyháznak meg híveit érdeklő kérdésekért kell egy kis áldozatot hozni.

Ha a megértés megvan, a kivétel nem nehéz!

De nem célozom, hogy ajtóستól rontsak a házba,

így is félek néhányan megcsóválják fejüket; részletkérdésekről majd aztán is beszélhetünk, ha a kevés megértők lavinaként magukkal ragadják az ellenpártot és szerencsésen eljutnak, sziklákon, szakadékokon át a gyakorlati élet tuskével, virággal egyaránt benépesített mezejére.

Persze itt kezdeményezni kell, várni sokat nem szabad, de azt tudom, a *Magyar Párt* majd megkapja a kellő formát és utat, hogy az egyházakat sürgős munkára felsejlessen. Ugy legyen!

Magyar Gazda.

Heti piac.

(A Magyar Nép külön tudósítójától).

Kolozsvár. A hus maximális árát a kolozsvári piacon emelték és az üzlet még sem javult. Ennek az az oka, hogy viszont a bőr ára annyira esett, hogy emiatt számításait a mészárosok nem találják meg. Az élőállat piacon esett a kínálat és emelkedtek az árak. Ennek kettős oka van. Egyrészt megindult a kivitel, másrészt pedig a belföldön is fokozódik a tél miatti a fogyasztás. A sertéspiacon a kínálat azért is csökkent, mert a szalámigyárak a vidéken nagy mennyiségben vásárolnak. Az árak elősúlyban a következők; I. rendű ökrök kilója 24—28, közepes 12—16, kicsontozni való 10 leu. Tenen I. rendű 15, közepes 10—12, kicsontozni való 10 leu. borju 14—15 leu.

Algyógy. (Hunyadmegye): A piaci helyzet közepes, kereslet inkább takarmányfélékben van, míg a hizott szarvasmarhákban nagyobb a kínálat. Termények: Buza 500—550, rozs 450—500, árpa 450—500, zab 400—450, tengeri morzsolt 500—550, tengeri csöves 250—300, korpa 300, széna réti vagy hegyi 250—300, lucerna I. oszt. 300—450, lucerna II. oszt. 250—300, lóhere I. oszt. 200—250, lóhere II. 150—200, szalma takarmánynak 180—230, szalma alomnak 100—150, takarmányrépa 300—340 leu mázsánként. Zöldségtermékek: Burgonya mázsája 400, bab 6—8, borsó 4—6, lencse kilója 8—10, vörösrépa 450—500, káposzta mázsája 800—1000 leu. Élőállatok: Fejőstehen borjuval darabonként 5500—6000, igásökrök páronként 16000—18000, hizottökrök elősúlyban 28—32000, növendékmарha 1—4 éves 2500—3000, hizottsertés elősúlyban 4—5—6000, soványsertés elősúlyban 3—4500, soványsertés drb.-ként 3500—4000, választott malac drb.-ként 7—8—900, juh elősúlyban 3—350, juh drb.-ként 380—400 bárány elősúlyban 150—180, bárány drb.-ként 170—190, igásló páronként 30—35—38000, kocsiba való ló 50—56—58000 leu. Husneműek: Sertés 35—38, marha 20—22, borju 26—28, juh 14—16, szalonna 54—56, zsir kilója 70 leu.

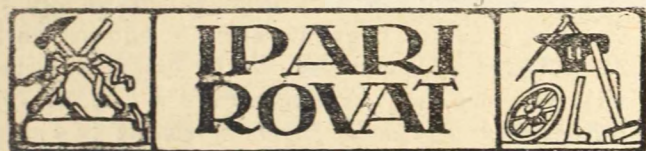
Mócs (Kolozs megye) Élőmarhában különösen az elsőrendű ökrök és jóminőségű növendékmарhák iránt

érdeklődtek. Igavonó lovakban is nagy a kereslet. Igásőkör páronként 16—20000, hizottőkör élősúlyban kgként 18—21, hizottsertés élősúlyban kgként 30—33, soványsertés élősúlyban kgként 28. darabonként 1500—2000, választott malac darabonként 400, juh darabonként 400—500, igásló páronként 15000, kocsiba való ló páronként 25—35000 leu. Termények: Buza 480, rozs 400, árpa 450, zab 380, morzsolttengeri 420, széna 120, lucerna I. o. 130, lóhere I. o. 140, szalma takarmánynak 50 leu mázsánként. Burgonya 200 leu mázsánként. Alma I. o. 600, II. o. 450 leu mázsánként. Baromfi: Tyuk darabonként 40, csirke páronként 35, kővérkacsa párja 250, ridegliba páronként 240, ridegpulyka páronként 300 leu.

Sepsiszentgyörgy. A kukorica, árpa és buza hektója teljesen egyáron kel el 380—400 leu között. A zab 220—250 leu. Egy öl fa I. rendű 750 leu.

Marosvásárhely. Kisvégként (á 20 lit) buza 85—95, kukorica 65—80, árpa 60—70, zab 30—38, paszuly 170—180, burgonya 30—35, alma 90—100 leu. Tej lit. 5—6 leu, Teavaj kilója 120—130, juhsajt 70—80 leu. Választott malac 300—600. Hizottsertés 32—40 leu. Szekér széna 6000—7000 leu.

Brassó. Mázsánként buza 520, sörárpa 500, zab 380, tengeri 460, lencse 2300 leu. Malac 130—325 leu. Fialat tyuk párja 130. tojás 150—250 leu darabja.

A gyáripárt mesterségesen növelik a kézműipar nyakára!

Ha az ember latolgatja, hogy a kétféle iparos, a gyár- és a kézműiparos közül melyiknek van nagyobb politikai súlya, föltétlenül arra a meggyőződésre jut, hogy e téren a gyáriparosé a babér. Mi ennek a magyarázata? Sokféle jelenység. A gyárakon belül hatalmas szervezett élet folyik. A gyár gépeivel, hatalmas berendezéseivel, nagy munkástömegeivel, kolosszális terméshozamával egyben egy izmos óriás benyomását kelti az emberben. A gyáriparban a hosszas iskolázottsága folytán képzetesebb elem foglalván helyeit, a kulturáltabb és furfangosabb szellem már régen rávitte a gyáriparosokat a szervezkedésre. A gyáriparosok szervezete, mint az óriások szövetsége bizony sok fölényt jelent ezeknek a gyámoltalan kézműiparral szemben. A *Gyáriparosok Országos Szövetsége* a kormánnyal a maga javára már régen folytatott sok minden olyan hasznos tárgyalást munkáviszonyokat és pénzügyi kérdéseket

illetőleg, melyekben a kézműipar szervezetlensége folytán mindig alul maradt. Tömeges termelése miatt az állam is szívesebben vesz föl összeköttetéseket a gyáriparral, mint az egyenként magában élő kézműiparossal. Ezért, mint az államnak gyakoribb szállítóját, csoda e, ha a gyáripárt az állam gyakrabban is istápolja, mint a kézműipart és csoda e, ha nagyobb politikai hatalomként ismeri el, mint a kézműipart, csoda-e, ha a gyáriparosok kívánsága — mint azt a nyersbőrkitivelnél is látjuk — a kézműipar terhére teljesül és csoda-e, ha az állam a nagyipar istápolására „Ipari Hitelintézet”-et állít föl, holott a kézműiparos az uzsorakamatos magánkölcsönre van utalva.

Pedig a kép, amely ilyenformán a társadalom és az állam közgondolkodásába beette magát, föltötte csalfa. Hogy a kétféle elem államalkotó értékét igazán fölbecsülhessük, azt kellene egyförl fontolóra vennünk, hogy az országban hány ember foglalkozik kézműiparral és hány embert foglalkoztat a gyáripár, másfelől pedig azt, hogy az előállított termék hol képvisel nagyobb értéket: a gyáriparban vagy a kézműiparban? Így az 1910-es kimutatás Erdélyre vonatkozólag megállapította, hogy a gyáriparban foglalatokodó 80 ezer főnyi munkással szemben 190 ezer főnyi kézműiparos dolgozott Erdélyben. Ennyi munkáskéz akkor évente 1 milliárd és 140 millió aranykoronányi értéket termelt a gyáriparnak mintegy 614 millió koronányi értékével szemben. S mihelyt ezt látjuk, azonnal nyilvánvaló előtűnik, hogy a kézműipar az államban nagyobb termelőértéket képviselt, mint a gyáripár. Ez az arány pedig azóta nem igen változott meg, mert a közlekedés megnehezébbülésével a külföldi készárak behozatala megcsappant és vele megnövekedett a kézműiparos termelés is.

A kézműipar jelentősége ugyanis különösen az által válik naggyá, ha figyelembe vesszük azt, hogy a gyáripár a legtöbb esetben csak nyersanyagszállítója a kézműiparnak. A végleges árut, melyet a társadalom felhasznál, legtöbb esetben a kézműipar állítja elő és épen ez adja meg a kézműipar nagy nemzetgazdasági jelentőségét.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy a kézműiparoság nagyobb hatalmat érdemel kezébe, mint a mekkora föltött a gyáripár rendelkezik! Mikor ébred föl erre már egyszer a kézműipar? Addig nem, amíg egyenként hányódnak szanaszét az országban, mint az utszéi fa. Mihelyt azonban erdővé tömörülnek össze, azonnal fogja látni a jogok adományozásában fukar államhatalom is, hogy ez az erdő hatalmasabb, több fából áll, mint gyáripár alkotta szövetkezeti erdő és akkor nem fog fukarkodni a jogok és segítségek megadásában sem.

Miben mutat iparunk feltűnő fejlődést? A pénzügyminiszteriumban a behozatal csökkentése érdekében nagyfontosságú értekezlet volt a napokban. Ezen az értekezleten megállapították, hogy a *vas, bőr és a ruházati* iparágakban az utóbbi években oly föltűnő fejlődés indult meg, hogy ezek az iparágak a hazai szükségletet csaknem teljesen szolgálni tudják. Ezért az értekezlet azt tanácsolja a kereskedelmi miniszternek, hogy a hazai ipar védelmére ezen a téren — egy néhány különleges cikk kivételével — állítsa be a behozatalt.

Bőripar. A bőripari piacra karácsony előtt az enyhe idő, az utóbbi időben pedig a pénztelenség hatott nyomasztólag. A bőrárak általán estek. Az árak a következők: lábastalp kilója 145—155, crupon 210—230, bivalytalp 135, chrómos crupon 327, mosó nyak 108—115, hasszél 85, marhatalpbélés 130—140, gép-szif crupon 250, lótalpbélés 95, vixos tehénbőr és pitling 200—250, vixos hasítás 140—150, blankbőr 200. Borjubox kvadrálja 48—63, marhabox telekben 39—55, lósevrő 20—30; külföldiek: boxkalf 60—70, színes box 100—115, sevrő 70—90, színes 90—100, fekete és színes antilop 75—85 leu.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1924. jan. 16 —

1 dollár	=	207—	leu
1 font sterling	=	885—	"
1 svájci frank	=	35.75	"
1 francia frank	=	9.30	"
1 líra	=	8.30	"
1 cseh korona	=	5.86	"
1 dinár	=	2.15	"
100 magyar korona	=	0.60	"

MULATTATÓ

Utolsó kérésem.

(A jó emberekhez.)

Ó, az én sirom nem lesz majd pusztá,
az én sirom lesz a temető éke.
Három gyermekem könnyének fénye,
mint sok-sok gyertyaláng belobogja.

Három kis fiam... három lilium...
(Liliumfehérre sáppasztja az élet.)

Tavasztól-őszig őrzik szegények,
hideg fejfámat, hideg siromon.

De tél is jön... jeges fürgeteg;
Havas sirokon megfagy a virág.
Halódó szívem hozzátok kiált:
Ne hagyjátok őket veszni Emberek!

(Középlak.)

L. Ady Mariska.

Téli történet.

Mekkora hideg okoz halált? — A szokás hataima. — Testrészek elfagyása.

(Harmadik közlemény.)

— Kinos halál-e a megfagyás? — kérde Berei Pál tanító.

— Rendesen nem! — felelé az orvos. Különösen berugott állapotban jóformán semmi fájdalommal sem jár. A megfagyásnál ugyanis a központi idegrendszer (agyvelő) hűtésének tünetei lépnek előtérbe, nevezetesen bágyadság, izomgyengeség, álmoság, az érzékszervek működésének és a gondolkodó képességnek tompulása, ennek következtében tehát az alvásszerű állapot mintegy észrevétlenül megy át a halálba.

— Mi a megfagyásnál a közvetlen halál-ok? — kérde feszült figyelemmel a vizsgáló bíró.

— Még mai nap sincs teljesen tisztázva. Annyi bizonyos azonban, hogy az agyvelő hőmérsékének 23—20° C-ra való leszállása nem fér össze az élettel s így valószínű, hogy végeredményben a halál az agy működésének megszűnése folytán következik be a megfagyásnál.

— Vannak-e a részegségen kívül még más feltételek, melyek a megfagyást elősegítik? — veté fel az új kérdést a tanító ur.

— Hogyne volnának! Igen kedvező feltétel a levegő áramlása (szél), vagy a testnek átmedvesedése, az elégtelen ruházat, különböző szervezeti bajok, melyek az ellentálló képességet gyöngítik, a rossz táplálkozás, a gyengeség stb. Hiszen tudjuk — folytatá az orvos —, hogy a különböző emberek érzékenysége a hideggel szemben rendkívül változó, minél egészségesebb, erősebb valaki, annál nagyobb hideget képes elbirni, illetve ahhoz magát hozzá szoktatni. Így pl. megemlíthetem, hogy a sarki utazók nem egyszer 40—50° C hideget is jól elhűtnek már, amely nagy hidegben a húst, kenyeret ballával kellett vágniok, ugyancsak a tejet, vaját is. Ép úgy, mint Kelet-Szibériában! Sőt bebizonyított tény, hogy a kelet-szibériaiak még nagyobb hideget képesek elviselni, mint a sarkutazók, aminek magyarázata az, hogy a sarkokon az évnek egy jó részében nincsen napfény, a mi miatt bizony sok sarki utazó szenved is, mert az embernek a tiszta

és friss levegőn kívül feltétlenül szüksége van napfényre is. A napfény időszakos hiányából magyarázható meg az, hogy a sarki utazók vérszegények, sárgás-fakó arc színük van, azonkívül táplálkozási és ideges zavarokban szenvednek. Nem szabad feledni, hogy a sarkokon az embereket állandó gőzkör veszi körül és nincsen nyár, mint Kelet-szibériában!

— Se Szibériában, se a sarkokon nem szeretnék élni! — mondá meggyőzően Bodosi bíró uram.

— Meghiszem azt! Ezerszerre jobb itt a mi éghajlatunk alatt, csak hogy nagy ez a világ és sokan vagyunk a földön! Nem férnék el mindnyájan egy helyen. Aztán gondolja csak meg bíró ur, hát a mi katonáink nem megszokták-e Szibériában a kegyetlen hideget? Meg bizony. A megszokás — mint mindenben — a hideg ellen is hatalmas fegyver! Hiszen a lappok 40°C hidegben egyszerű rénszarvas-bekecsben a jégen alusznak, sőt ujszülötteiket nem 35°C meleg vízben fürösztik, mint mi, hanem a hóban hentergetik meg! Hát ehhez mit szól bíró uram? Ugy-e hogy furcsa! Minálunk már 10–12° C melegenél is vacogunk s megvesz a hideg, ott pedig még az ujszülött is hóban fürdik. — A megszokás hatalmát mutatja az is, hogy sokan a legkeményebb télen is képesek szabadban fürdeni. Vagy nem látott talán bíró uram egy-egy gyereket, a midőn meztelen csuszka a jégen? Igaz, hogy ez minálunk ritkán fordul elő és nagyon helytelen is.

— Melyik az a hidegségi fok, melynél a halál bekövetkezik? — kérdé a tanító ur.

— Azt általánosságban nem lehet megmondani, mert egyik ember eltűr olyan hideget, a mi a másiknak halálát okozza. Ha a testünk termelte meleg nem elegendő a hővesztés pótlására, akkor még 8–12° C meleg mellett is beállhat a halál. Különösen igen érzékenyek az ujszülöttek, az aggak és a részek, ellenben — mint már mondtam — az erőteljes és kövér egyének sokkal jobban tűrik a hideget. Az eddig elmondottakból kiderül tehát, hogy bizonyos feltételek mellett az emberi test hőmérséke lehülhet a fagyáspont feletti hőmérsék mellett is annyira, hogy halált idéz elő.

De hogy nem mindig csak részeg állapotban lehet megfagyni, arra felemlitem az 1812-iki francia-orosz hadjáratot, amikor is a franciák 12° C hidegben ezrenként fagytak meg, a mi az ő veszteségük fölötti kedélyállapotukkal hozható összefüggésbe. Ez egyben megmagyarázza, hogy a kedélyállapot is szerepet játszhat a megfagyásnál.

— Miben áll a fagyási daganat? — kérdé a jelenlevő tiszteltes ur.

— A fagyási daganat a bőr lehűlésének saját sáros következménye, amely leginkább a kezekben, lábakon és arcon fordul elő lecséni, vagy ennél sokkal

nagyobb, néha többszörös daganat alakjában, amelynek kellemetlenségei nagy fájdalomban nyilvánulnak és e fájdalmak évekig is megismétlődnek. Fagyási daganat csak abban az esetben keletkezik, ha a nagy hideg tartósan éri a bőrt, mert rövid ideig kis területen az emberi bőr igen nagy hideget minden baj nélkül kiáll, amennyiben az újra felmelegedett bőr erősen kivörösödik és a lehülés okozta ártalmat hamarosan kiegyenlíti.

— Igen erős, de rövid ideig tartó hideg esetében az érintett testrészeken gyuladásszerű jelenségek mutatkoznak, így pl. az orr, fülek, a kéz vagy láb ujjai megpirosodnak, majd hólyagok keletkeznek, melyek megszakadnak s olyan pergamenteszerű foltok képződnek, mint az égésnél.

— A megfagyott testrészek (pl. fül, kezujjak) könnyen le is törhetnek, a bőr mozgathatóság következtében pedig megrepedhet. Ha a fagyás pl. a kéz ujjain mélyre terjedt, akkor u. n. elhalások, elűszkösödések támadnak; ezen elhalt rész egy idő múlva leöklődik az elhalás területébe eső izületben és így csontkulások is létrejöhetnek, vagyis az ujjpercek leeshetnek, leválhatnak fagyás folytán.

Dr. Gergely Eudre.

Mi az a vicc?

Péter a városba megy s dolga végeztével betér a kocsmába egy kis tokányra s egy pohár borra. Az ivóban a kerek asztal mellett találja Józsi, aki neki falusfele, szegről-végről sógora is; különben már hosszú idő óta városi lakos, mivelhogy a járásbírósnál tömléctartó.

Melléje ül s jóízűen elbeszélgetnek erről-arról. Egyszer azt mondja Péter:

— Józsi sógor, ma hallám a a patikában egy uri embertől azt a szót, hogy „vica”. Nem tudtam semmiképpen értelmét venni. Maga városi ember, uri ember, tudományos ember, nem fejtené föl nekem, mi az a vica?

— Én tiszta jó szívvvel, sógor, — mondja a tömléctartó, — nézzen ide!

Azzal nagy husos kezét kiteszi a kemény asztalra s azután azt mondja:

— No, sógor, hadd lám, üsse meg a kezemet jó erősen, ahogy csak Isten tudnia adja.

Péter szó: fogad. Istenesen hozzá sujt a sógor kezéhez, de az nagy fűgén elkapja. A Péter keze nagyot csattan a kopasz asztaldeszkán, úgy hogy Péter nagy szorgosan fujni kezdi a körmit, mintha forró sült pityóka volna a markában.

— No, lássa-e sógor — mondja a városi kacagva, — ez a vica!

Péter haza megy, de már a falu között, az uton

ágaskodni kezd benne a nagy tudomány. Annakokáért, amint meglátja a komáját, Lajit megállítja.

- Tudod-e, koma, mi az a vice?
- Tudja a fene, — mondja a koma.
- No, hát idenézz!

Péter nézdelődni kezd széjjel, hogy hová kellene fektetni a kezét, de hiába, az ut közepén nincs asztal. Akkor gondol egyet, a kezét jó erősen a tulajdon képére nyomja s azt mondja a komának:

— No koma, üsd meg a kezemet, amint csak Isten tudnod adta.

A koma neki huzalkodik, odasujt alyásan, Péter hirtelen elkapja a kezét s a következő pillanatban egy hatalmas poft cserdül el a Péter ábrázatján. Péter meg-lódul, nagyot nyel s egy kicsit bizonytalan diadalmas-sággal, levegő után kapkodva, ebegi:

- No ... ládd-e, ... koma, ... ez a ... vice!

Márkos Albert.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Haláldal című vers szerzőjének. Sajnáljuk, hogy bírálatunk zokon esett. Verse az utánzás benyomását tette ránk, s ezt őszintén megmondottuk, hogy őnt saját tehetségéhez tértünk vissza. Egyik nagy hiánya erdélyi magyar irodalmunknak, hogy nem gyakorolunk elég szigorú kritikát íróink és költőink munkáival szemben. Ilyenformán a dudva kezd elönteni irodalmunk berkeit. Mi a magunk nézőpontjai szerint véleményünket jóakarattal, de őszintén igyekszünk elmondani. — *Mert te aludtál már* ... című költeményt nem értjük. A komor témát igen sűrű ködbe burkolta. Pedig abból a világból nagyszerű eredeti hangulatú dolgokat lehetne napfényre hozni. De — ismételjük — több világosságot! — *L. Á.* A történetei érdekesek, de a verselés gyöngye. Próbáljon ilyen dolgokat prózában megírni. *V. F.* A néprajzi gyűjtés célját nagyon helyesen fogta föl, küldeményei értékesek. *Dr. Csűry Bálint* közelebből részletes utasításokat fog adni lapunkban a gyűjtésre nézve, kérjük, azok értelmében a fontos munkát tovább folytatni. — *K. I.* *A betyár rózsája* című vers egyes strófái jól sikerültek, de maga a történet nagyon elavult. — *F. S.* *Gyergyócsomafalva*. Köszönjük az új előfizetőket. — *B. Gy.* *Nagybodófalva*. Hálás köszönet az új előfizetőért, várjuk a folytatást. — *Id. K. Z.* A 284 Leut elszámoltuk. Köszönjük a két új előfizetőt. — *Iff. K. A.* *Csikpálfalva*. Elismerés az új előfizetőért. — *G. Gy.* *Oroszhegy*. Az 563 Leut megfelelőleg elkönyveltük. Köszönjük az új előfizetőt. — *B. S.* *Firtosvár*. A küldött 80 Leuból 66 Leut előfizetési díjban elszámoltunk. — *L. T.* *Böln*. Köszönjük a három új előfizetőt. — *L. J.* *Gyergyóremete*. A 284 Leut megfelelőleg elszámoltuk. — *P. B.* *Csikszentimre*. 1923 évre még 7 Leut és a jövő évi előfizetés rendezését kérjük. — *J. L. Páke*. Az 1269 Leut köszönettel elkönyveltük. — *S. L.* *Varsolcz*. Az 575 Leut nyilván-
artásba vettük. — *P. M.* *Zabola*. Köszönjük az új elő-

fizetőt. — *Az alábbiak előfizetése a jelzett időben lejárt, illetve lejár:* — *Brassó*: *T. B.* 1923. júl. 1. *R. I.* és *R. F.* 1923. ápr. 1. — *R. M. J. A.* és *C. J.* 1922. ápr. 1. — *R. A.* 1922. okt. 1. — *A. L. P. Lövéte*. 1923. máj. 15. — *Iff. Sz. J.* *Vámosudvarhely*. 1924. aug. 1. — *B. M. Csegez*. 1923. decz. 31, a küldött 66 Leu beszámításával. — *J. J. né. Zsibó*. 1924. márcz. 1. *O. S. Krasznahorvati*. 1924. ápr. 1. — *Gy. K. Érhatvan*. 1923. decz. 31. A két naptár árát külön elszámoltuk. — *V. E. Érhatvan*. 1924. febr. 1. Küldött naptárért 5 Leut kérünk. — *K. A. Erzsébetbánya*. 1924. máj. 1. — *V. J. Szentkeresztbánya*. 1923. decz. 31, a küldött 66 Leu beszámításával. — *Cs. M. Nagysajó*. 1923. decz. 31, a küldött 66 Leu beszámításával. — *R. J. Alvincz*. 1923. decz. 31, a küldött 83 Leu beszámításával. — *Sz. J. bodó Szászfenes*. 1923. ápr. 1, a küldött 33 Leu beszámításával. — *P. F. Klopodia*. 1923. decz. 31. — *K. I. Nagykároly*. 1924. decz. 31, a küldött 83 Leu beszámításával. — *D. I. Farnos*. 1923. decz. 31, a küldött 44 Leu beszámításával. — *Sz. J. Déva*. 1924. júl. 1, a küldött 106 Leu beszámításával. — *D. L. Kovászna*. 1924. ápr. 1, a küldött 100 Leu beszámításával. — *K. F. Kovászna*. 1924. ápr. 1, a küldött 100 Leu beszámításával. — *B. I. Gyergyóújfalu*. 1924. júl. 1, a küldött 93 Leu beszámításával. — *B. J. Marosujvár*. 1923. szept. 1, a küldött 66 Leu beszámításával. — *K. J. Harasztos*. 1924. decz. 31, a küldött 93 Leu beszámításával. — *L. A. Besztercze*. 1823. decz. 31, a küldött 35 Leu beszámításával. — *O. F. Kalotaszentkirály*. 1924. júl. 1, a küldött 150 Leu beszámításával. — *G. M. Magyarzsákas*. 1924. decz. 31. — *N. L. Gernyeszeg*. 1923. decz. 31. — *Sz. K. Nagysolymos*. 1923. szept. 1. — *M. J. Makfalva*. 1924. febr. 1. — *F. F. Abrudbánya*. 1924. ápr. 1. — *K. L. Abrudbánya*. 1923. decz. 31, a küldött 66 Leu beszámításával. — *T. A. Atyha*. 1923. okt. 1, a küldött 35 Leu beszámításával. — *B. J. Simoné*. *Torockó*. 1924. júl. 1. — *M. Gy. né. Uzon*. 1923. decz. 31. — *Sch. E. Szászlekeny*. 1924. ápr. 1. — *M. I. Disznajó*. 1923. decz. 31, a küldött 34 Leu beszámításával. — *B. F. Szemlak*. 1923. decz. 31, a küldött 37 Leu beszámításával. — *F. S. Nagybánya*. 1924. okt. 1, a küldött 66 Leu beszámításával. — *B. Zs. Fűzkút*. 1923. szept. 1, a küldött 18 Leu beszámításával. — *K. Gy. Magyarpéterlaka*. 1924. jún. 1, a befizetett 66 Leu beszámításával. — *V. A. Szépkényerüszentmárton*. 1923. decz. 31. — *B. A. Homoródszentmárton*. 1923. okt. 1, a befizetett 66 Leu beszámításával. — *K. A. Láposbánya*. 1924. jún. 1, a küldött 66 Leu beszámításával. — *B. M. Krasznabétek*. 1923. decz. 31, a befizetett 66 Leu beszámításával. — *B. A. Gyergyótekerőpatak*. 1923. decz. 31, a küldött 66 Leu beszámításával. — *M. I. Recsenyéd*. 1924. ápr. 1, a küldött 66 Leu beszámításával. — *G. L. Kovászna*. 1924. ápr. 1, a befizetett 66 Leu beszámításával. — *Z. D. Makfalva*. 1924. júl. 1, a küldött 66 Leu beszámításával.

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A
MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉ-
BEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.